

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग पाच

वर्ष ६, अंक ३]

शनिवार, जून ७, २०१४/ज्येष्ठ १७, शके १९३६

[पृष्ठे ४, किंमत : रुपये २६.००

असाधारण क्रमांक १७

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानसभेत व महाराष्ट्र विधानपरिषदेत सादर केलेली विधेयके.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

महाराष्ट्र विधानपरिषदेत दिनांक ७ जून २०१४ रोजी पुरःस्थापित करण्यात आलेले खालील विधेयक, महाराष्ट्र विधानपरिषद नियम १११ अन्वये प्रसिद्ध करण्यात येत आहे :—

L. C. BILL No. IV OF 2014.

A BILL

FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA LAND
REVENUE CODE, 1966.

सन २०१४ चे विधानपरिषद विधेयक क्रमांक ४.

महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ यात आणखी
सुधारणा करण्याकरिता विधेयक.

१९६६ चा ज्याअर्थी, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांसाठी, महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ यामध्ये आणखी
महा. ४१. सुधारणा करणे इष्ट आहे; त्याअर्थी भारतीय गणराज्याच्या पासष्टाव्या वर्षी, याद्वारे, पुढील अधिनियम करण्यात
येत आहे :—

१. या अधिनियमास, महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता (सुधारणा) अधिनियम, २०१४ असे म्हणावे. संक्षिप्त नाव.

सन १९६६ चा
महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक
परंतुके येतील :—
४१ याच्या
कलम १५० ची
सुधारणा.

२. महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ याच्या कलम १५० मधील, पोट-कलम (२) मध्ये, पुढील १९६६ चा
महा ४१.

“परंतु, जेथे साठवणुकीचे यंत्र याचा वापर करून, कलम १४८क अन्वये अधिकार अभिलेख ठेवण्यात आले असतील, तर, तालुक्यातील तहसीलदारास, कलम १५४ अन्वये सूचना मिळाल्यानंतर, लगेचच, तहसीलदार कार्यालयातील तलाठी ती सूचना, फेरफारामध्ये ज्याचा हितसंबंध आहे असे अधिकारांच्या अभिलेखात किंवा फेरफार नोंदवहीवरून त्यास दिसून येईल अशा सर्व व्यक्तींना आणि त्यात ज्या व्यक्तींचा हितसंबंध आहे असे त्यास सकारण वाटत असेल अशा इतर कोणत्याही व्यक्तीला व त्याचबरोबर, गावाच्या संबंधित तलाठ्यास लघुसंदेश सेवा किंवा इलेक्ट्रॉनिक मेल किंवा विहित करण्यात येईल असे इतर कोणतेही उपकरण, याद्वारे पाठवील, आणि अशी सूचना मिळाल्यानंतर, गावाचा तलाठी, तातडीने, फेरफार नोंदवहीत नोंद करील :

परंतु असे की, भारतीय नोंदणी अधिनियम, १९०८ अन्वये दस्तऐवजांची नोंदणी करणाऱ्या १९०८ अधिकाऱ्यासमोर, ज्या व्यक्तींनी स्वतः दस्तऐवज निष्पादित केले असतील, अशा व्यक्तींना, तहसीलदार चा १६. कार्यालयातील तलाठ्याद्वारे, पहिल्या परंतुकान्वये तरतूद केलेली अशी कोणतीही सूचना पाठविणे आवश्यक असणार नाही.”.

उद्देश व कारणे यांचे निवेदन.

महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ (१९६६ चा महा. ४१) याचे कलम १५४ मध्ये, शेतीच्या प्रयोजनार्थ उपयोगात आणलेल्या किंवा जिच्या संबंधात अधिकार अभिलेख तयार करण्यात आले आहेत अशा जमिनीवरील कोणताही मालकी हक्क किंवा भार निर्माण करणारा, त्याचे अभिहस्तांकन करणारा किंवा तो नष्ट करणारा म्हणून अभिप्रेत असलेला कोणताही दस्तऐवज भारतीय नोंदणी अधिनियम, १९०८ (१९०८ चा १६) अन्वये नोंदविण्यात आला असेल तेव्हा अशा दस्तऐवजाची नोंदणी करणारा अधिकारी ज्या गावामध्ये ती जमीन असेल त्या गावाच्या तलाठ्यास आणि त्या तालुक्याच्या तहसीलदारास उक्त संहितेअन्वये करण्यात आलेल्या नियमाद्वारे विहित करण्यात येईल अशा नमुन्यात आणि विहित करण्यात येईल अशावेळी, त्याबाबत कळवील, अशी तरतूद आहे. कलम १५० च्या पोट-कलम (१) मध्ये, इतर गोष्टींबरोबरच, अशी तरतूद केलेली आहे की, तलाठी उक्त कलम १५४ अन्वये संपादनाची किंवा हस्तांतरणाची कोणतीही नोंद फेरफार नोंदवहीत करील. तलाठी, नोंदणी करणाऱ्या अधिकाऱ्याकडून त्याला अशी सूचना मिळाल्यावर, एका महिन्यात, अधिकाराच्या अभिलेखात फेरफाराची नोंद करण्याची प्रक्रिया सुरू करतो. फेरफार नोंदवहीत नोंद करण्याच्या प्रक्रियेतील विलंब कमी करण्याच्या आणि अधिकारांचा अभिलेख वेळेत अद्यायावत करण्याच्या सुनिश्चितीच्या हेतूने, राज्यात एक 'ई-फेरफार' हा संगणकीकृत कार्यक्रम विकसित करण्यात आला आहे. संपूर्ण राज्यभरात उक्त कार्यक्रमाची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याच्या हेतूने आणि या कार्यपद्धतीत, पारदर्शकता आणण्याच्या हेतूने, जेथे साठवणुकीचे यंत्र याचा वापर करून, कलम १४८क अन्वये अधिकार अभिलेख ठेवण्यात आले असतील तर, तालुक्यातील तहसीलदारांस कलम १५४ अन्वये तशी सूचना मिळाल्यावर, तहसीलदार कार्यालयातील तलाठी ती सूचना, फेरफारामध्ये ज्याचा हितसंबंध आहे, असे अधिकाराच्या अभिलेखात किंवा फेरफार नोंदवहीवरून त्यास दिसून येईल अशा सर्व व्यक्तींना व त्यात ज्या व्यक्तींचा हितसंबंध आहे असे त्यास सकारण वाटत असेल अशा इतर कोणत्याही व्यक्तीला व तसेच गावाच्या संबंधित तलाठ्यास, लघुसंदेश सेवा किंवा इलेक्ट्रॉनिक मेल किंवा विहित करण्यात येईल असे कोणतेही उपकरण याद्वारे, पाठवील, आणि अशी सूचना मिळाल्यावर, असा तलाठी फेरफाराच्या नोंदवहीत, ताबडतोब नोंद करील, अशी तरतूद करण्याचे प्रस्तावित केले आहे. अशीही तरतूद करण्याचे प्रस्तावित केले आहे की, भारतीय नोंदणी अधिनियम, १९०८ (१९०८ चा १६) अन्वये दस्तऐवजांची नोंदणी करणाऱ्या अधिकाऱ्यांसमोर, ज्या व्यक्ती स्वतः दस्तऐवज निष्पादित करतील, अशा व्यक्तींना तहसीलदार कार्यालयातील तलाठ्याद्वारे अशी कोणतीही सूचना पाठविणे आवश्यक असणार नाही. म्हणून, शासनास, महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ याच्या कलम १५० याच्या पोट-कलम (२) मध्ये, यथोचितरित्या, सुधारणा करणे इष्ट आहे, असे वाटते.

२. वरील उद्दिष्टे साध्य करणे हा या विधेयकाचा हेतू आहे.

मुंबई,

दिनांक ४ जून २०१४.

बाळासाहेब थोरात,

महसूल मंत्री.

वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधीचे ज्ञापन.

या विधेयकात, वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधीचा पुढील प्रस्ताव अंतर्भूत आहे :—

खंड २.— महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ याच्या कलम १५० च्या पोट-कलम (२) यास परंतुके जादा दाखल करण्याचा हेतू असलेल्या या खंडाद्वारे, कलम १५४ अन्वये तालुक्यातील तहसीलदारास सूचना मिळाल्यावर तहसीलदार कार्यालयातील तलाठी ती सूचना, फेरफारामध्ये ज्याचा हितसंबंध आहे असे अधिकार अभिलेखावरून किंवा फेरफार नोंदवहीवरून त्यास दिसून येईल अशा सर्व व्यक्तींना व त्यात ज्या व्यक्तींचा हितसंबंध आहे असे त्यास सकारण वाटत असेल अशा इतर कोणत्याही व्यक्तीला व त्याचबरोबर संबंधित गावाच्या तलाठ्यास, लघुसंदेश सेवा किंवा इलेक्ट्रॉनिक मेल याखेरीज, ज्या इतर पर्यायी उपकरणाद्वारे कळवील, ते इतर पर्यायी उपकरण, नियमांद्वारे विहित करण्याचा अधिकार, राज्य शासनाकडे घेण्यात आला आहे.

२. वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधातील वरील नमूद केलेला प्रस्ताव सामान्य स्वरूपाचा आहे.

विधान भवन :

मुंबई,

दिनांक ७ जून २०१४.

डॉ. अनंत कळसे,

प्रधान सचिव,

महाराष्ट्र विधानपरिषद.